

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม

พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

Development Product Design based on the concept of the Creative Economy from Cultural Capital of Historical Districts-Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaeng Phet

จตุรงค์ เลาะห์เพ็ญแสง

Chaturong Louhapensang

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Klchatur@kmitl.ac.th, and Chaturong@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมาย คือ 1) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจของต้นแบบผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร จากผู้ประกอบการและผู้บริโภค ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว โดยการประยุกต์รูปแบบและวัสดุให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัย แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและเอกลักษณ์โดยให้อยู่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ เพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชรให้เป็นที่รู้จักได้มากขึ้น อีกทั้งยังจะช่วยสร้างความหลากหลายให้แก่ผลิตภัณฑ์จากทุนวัฒนธรรมของไทย สามารถเป็นตัวแทนที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมไทยอันดีงามได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการวิจัยพิจารณาแบ่งออกเป็นแต่ละด้านพบว่า ด้านเป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.69, S.D.=0.23$) ด้านการดึงดูดใจจากการออกแบบพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.83, S.D.=0.15$) ด้านขนาด รูปร่างและน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการนำพาหรือขนส่ง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.96, S.D.=0.42$) และด้านราคามีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.54, S.D.=0.05$) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมที่ระดับ 3.75 อยู่ในเกณฑ์ดี

คำสำคัญ: การออกแบบผลิตภัณฑ์ ทุนทางวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

Abstract

There were two objectives of this study: 1) study and develop the product based on the concept of the Creative Economy from Cultural Capital of Historical Districts - Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaeng Phet and 2) assess the satisfaction of those interested in product design based on the concept of the Creative Economy from Cultural Capital of Historical Districts -Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaeng Phet that has been developed and improved. By application forms and materials that are appropriate to the era. Demonstrate the value and uniqueness of a Cultural Capital of Historical Districts -Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaeng Phet in product form for sale to customers. This is another way that helps spread the art of Cultural Capital of Historical Districts -Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaeng Phet to be known more. It would also help to diversify the product design of Thailand. And product design from Cultural Capital of Historical District s-Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaeng Phet can be an agent that represents the cultural identity of Thailand. This research is divided into each side was found. The results shown the unique local level of satisfaction at a high level with an average $\bar{x}=3.69$, S.D. =0.23. The attractiveness of the design showed satisfaction at a high level with an average $\bar{x}=3.83$, S.D. =0.15. The size, shape and weight is not an obstacle to the carry or transport, satisfaction levels in the average $\bar{x}=3.96$, S.D. =0.42. And the prices are moderately satisfied with average $\bar{x}=3.54$, S.D. =0.05 and total average $\bar{x}=3.75$ S.D. =0.21

Keywords : Product Design; cultural capital; Historical Districts-Sukhothai; Si Satchanalai; and Kamphaeng Phet

1.ความเป็นมาของปัญหา

จากกรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ปีพุทธศักราช 2555-2559 ประเด็นยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่ภาคเกษตรกรรมบริการ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการ และเป็นการสร้างโอกาสสำหรับธุรกิจใหม่ที่ใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ [1] ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดขอบเขตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy) และจัดประเภทของกิจกรรม โดยยึดหลักตามกรอบของสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) และนำมาผสมผสานกับเอกลักษณ์ ทูทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย โดยสามารถจัดแบ่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy) ในประเทศไทยได้เป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ประกอบด้วยงานฝีมือและหัตถกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/ความหลากหลายทางชีวภาพ การแพทย์แผนไทย และอาหารไทย (2) ศิลปะ ประกอบด้วยศิลปะการแสดงและทัศนศิลป์ (3) สื่อสมัยใหม่ ประกอบด้วยภาพยนตร์และวีดิทัศน์ การพิมพ์และสื่อการพิมพ์ การกระจายเสียงและดนตรี (4) งานสร้างสรรค์และการออกแบบ ประกอบด้วยการออกแบบ แฟชั่น สถาปัตยกรรม การโฆษณา และซอฟต์แวร์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เกิดจาก 2 ปัจจัยหลักคือ ทูทางปัญญา ร่วมกับทักษะการสร้างสรรค

ทูทางวัฒนธรรมจะปรากฏตัวใน 3 รูปแบบ คือ 1) เป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในตัวคนหรือกลุ่มคน เช่น ความคิด จินตนาการ ความคิดริเริ่ม ความเชื่อ 2) เป็นสิ่งที่เป็นรูปลักษณ์และเป็นตัวตน เช่น ภาพวาด เครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งก่อสร้าง สถานที่ที่เป็นมรดกโลก 3) ความเป็นสถาบัน เช่น กติกา การยอมรับที่หลากหลาย คนเห็นร่วมกัน เช่น การยอมรับในสถาบันกษัตริย์ วัด โรงเรียน ทำให้เกิดความสามัคคี ประเพณี หรือกิจกรรมร่วมกันของสังคม โดยวัฒนธรรมถือเป็นทุนและต้นทุนที่สำคัญ เนื่องจากการก่อเกิดวัฒนธรรมแต่ละด้านจะมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือ สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว หากมีการพัฒนาหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมหรือมีการเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องเหมาะสม ก็อาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมนั้นๆ ให้เสื่อมคุณค่าหรือสูญหายไปจากสังคม สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต [2] ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของทูทางวัฒนธรรม ไว้ 4 ประการ คือ 1) เป็นที่

รวมแห่งองค์ความรู้ที่มีในอดีตทั้งหมด 2) เป็นที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์พิเศษและภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น 3) เป็นที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ศักดิ์ศรี ความภูมิใจของชุมชน หรือ คนเผ่าทั้งหลาย 4) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความมั่งคั่ง

การประเมินสถานการณ์ทุนทางวัฒนธรรมของประเทศไทย พบว่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวนมากมีความหลากหลาย มีคุณค่า มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะท้องถิ่นซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศได้มากมาย หากแต่ยังขาดการอนุรักษ์ฟื้นฟูพัฒนาต่อยอดอย่างเป็นระบบอย่างจริงจัง อีกทั้งยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทย ดังนี้ 1. ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ระบบคุณค่า ค่านิยม ความเชื่อ ภาษา จารีตประเพณี พิธีกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าสังคมไทยมีทุนทางวัฒนธรรมที่มากมาย แต่หลายอย่างในปัจจุบันเสื่อมถอยและสูญหายไปตามกาลเวลา สาเหตุสำคัญ คือ การขาดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ถิ่นทอด พัฒนาและต่อยอดอย่างเป็นระบบ อย่างจริงจัง 2. ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมต่างๆ ที่ติดมากับอาคารโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงอุทยานประวัติศาสตร์ วัดใน

พระพุทธศาสนา และพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดและนับเป็น ทุนหรือมรดกวัฒนธรรมของชาติที่สำคัญ

ทุนทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มัลค่าและให้คุณค่าต่อวิถีชีวิตของสังคม ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ทุนทางวัฒนธรรมหลายเรื่องมีความเป็นนามธรรมสูง เช่นวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เป็นพลวัต (Dynamic) สามารถเปลี่ยนแปลงและถ่ายทอดข้ามสังคม กลุ่มคน สถานที่ และเวลาได้ตลอด (Pierre Bourdieu, 2552) [3] การนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประเทศต้องมีการบริหารจัดการที่ดี และตั้งอยู่บนหลักการที่สำคัญ คือการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรมอย่างเป็นองค์รวม การสร้างความสมดุลและความยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เนื่องจากทุนทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งอาจมีผลมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ของสังคมโลก การเลื่อนไหลหรือการกระจายทางวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดการการผสมผสานทางวัฒนธรรม การปลูกฝังให้ประชาชนได้ตระหนักถึงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชุมชนและของ

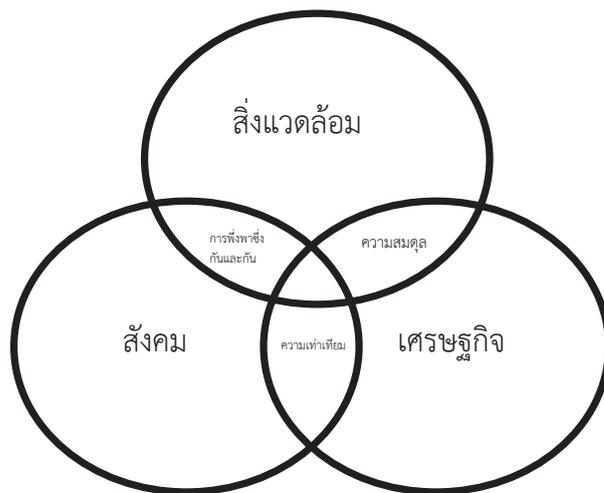
ท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องอาศัยระบบการศึกษา และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสม รวมถึงสถาบันทางสังคม และทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ปลูกฝังและส่งเสริมให้มี ให้เกิดขึ้น

การอนุรักษ์มรดกประเภทชุมชนประวัติศาสตร์ได้รับความสนใจมากขึ้น และพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์-ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,812.16 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 23 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร ที่ผ่านมามีความไม่สอดคล้องกันส่งผลกระทบต่อเชิงลบซึ่งกันและกัน จนไม่สามารถประสานการพัฒนาให้เป็นเนื้อเดียวกันได้ ประกอบกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ขาดการประชาสัมพันธ์และการวางแผนการตลาดอย่างเพียงพอ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวใน 2 จังหวัดนี้ มีสถานะเป็นเพียงแค่ว่าผ่านไปสู่อีกจังหวัดอื่น ๆ เพราะนักท่องเที่ยวไม่นิยมแวะพักค้างคืน ประกอบกับกิจกรรมการท่องเที่ยวมีเพียงในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์เท่านั้น ทั้งนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบในเขตโบราณสถานคือ กรมศิลปากร ซึ่งมีข้อจำกัดทั้งด้านงบประมาณและหน้าที่เฉพาะในเรื่องการอนุรักษ์ โดยปัญหาหลักในพื้นที่คือ การใช้ประโยชน์ที่ดินทับซ้อน และการขาดโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยว โดยในพื้นที่ปัจจุบันมีเส้นทางแนวแกนการเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ เช่น เส้นทางสายพระร่วงที่เป็นเส้นทางสัญจรหลักในสมัยสุโขทัย กับการติดต่อกับเมืองกำแพงเพชร รวมทั้งตลอดเส้นทางมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ขาดการบูรณาการการท่องเที่ยวอีกหลายแห่ง ที่สามารถเชื่อมโยง

การท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังมีแม่น้ำสายสำคัญทางประวัติศาสตร์อยู่ภายในพื้นที่ เช่น แม่น้ำปิง แม่น้ำยม ปัจจุบันขาดการส่งเสริมและปรับใช้เพื่อให้เป็นแนวแกนใหม่ในการเชื่อมโยงเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบันเป็นการเพิ่มมิติของสัมพันธ์ที่สำคัญให้แก่พื้นที่

ปัจจุบันอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชรได้ผ่านการประชาสัมพันธ์รับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ให้ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้การประสานงานของ อพท. โดยผลการประชาสัมพันธ์ ประชาชนรวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ เห็นด้วยที่จะให้ อพท. ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมื่อเดือนเมษายน 2554

งานวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน [4] โดยศึกษาถึงคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นสำคัญ พร้อมกับเสนอเป็นแนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนา เพื่อให้ชุมชนสามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นหลังจากการอนุรักษ์แล้ว โดยไม่ให้เกิดการทำลายหรือลดทอนคุณค่าและของสภาพแวดล้อม อีกทั้งมุ่งเน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยความต้องการของชุมชน และส่งเสริมโครงสร้างทางสังคมของชุมชนและบริบทแวดล้อม โดยมุ่งหวังให้ชุมชนสามารถดำเนินการไปได้อย่างยั่งยืน ตามแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน รูปที่ 1

รูปที่ 1 แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรม พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของต้นแบบผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรม พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสมวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

4. ขอบเขตของการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1
แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด
กลุ่มตัวอย่าง ผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดรวมจำนวน 15 ท่านโดยการเลือกแบบเจาะจง
วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2
ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการ จำนวน 5 ท่าน และผู้บริโภคจำนวน 50 คน ที่จำหน่ายสินค้าและเข้ามาซื้อสินค้าในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ในช่วงเทศกาลเดือน 6-7 พ.ศ. 2558 และทำการโดยการเลือกสุ่ม [5][6]

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบผลิตภัณฑ์ จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย- ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
ตัวแปรตาม คือ ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น

5. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมีดังนี้

1. รูปแบบผลิตภัณฑ์ จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
2. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจในผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจำนวน 10 ข้อ โดยมีเนื้อหาการประเมินครอบคลุมตามกรอบ 4 ด้านคือ 1.ด้านเป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นจำนวน 3 ข้อ 2.ด้านการดึงดูดใจจากการออกแบบจำนวน 3 ข้อ 3.ด้านขนาด รูปร่างและน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการนำพาหรือขนส่งจำนวน 2 ข้อ 3.ด้านราคา จำนวน 2 ข้อ ซึ่งผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีค่าดัชนีความคิดเห็นสอดคล้องเฉลี่ยที่ 0.93

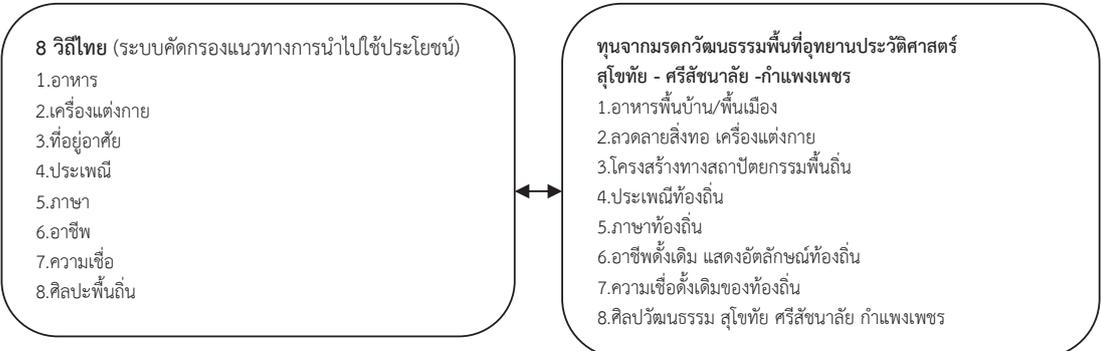
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลและพัฒนารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร นำไปประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน
2. ผู้วิจัย ทำการประเมินความพึงพอใจกับผู้ประกอบการจำนวน 5 ท่าน ผู้บริโภคจำนวน 50 คน ในการประเมินต้นแบบผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

7. สรุปผลการวิจัย

7.1. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

7.1.1 ผลการศึกษาจากภาคเอกสาร และประชุมกลุ่มย่อยผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปองค์ประกอบของทุนทางวัฒนธรรมไทยตามแนวทางของกระทรวงวัฒนธรรม ในฐานข้อมูล <http://www.thaiculture.in.th/> ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเพื่อนำไปพัฒนาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ ดังนี้

รูปที่ 2 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบรูปแบบการคัดกรองเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการออกแบบ (8 วิถีไทย) กับความรู้จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

7.1.2 ผลการศึกษาแนวทางและพัฒนารูปแบบกระบวนการและการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความคิดเห็นสอดคล้องเฉลี่ยที่ 0.86 โดยได้กระบวนการในรูปแบบ 3 กระบวนการประกอบด้วย

7.1.2.1 กระบวนการเตรียมและการยอมรับมี 3 ขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กันดังนี้

7.1.2.1.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยการทบทวนวรรณกรรมและศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยมีการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับภาคีเครือข่ายพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

7.1.2.1.2 การวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) และเทคนิคการแปลงหน้าที่ผลิตภัณฑ์เชิงคุณภาพให้เป็นแนวทางปฏิบัติ QFD (Quality Function Deployment) ได้ประเภทผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากทฤษฎีวิวัฒกรรม ใน 5 กลุ่มประเภท คือ

1. ผลิตภัณฑ์อาหาร
2. ผลิตภัณฑ์ของใช้ของตกแต่ง
3. ผลิตภัณฑ์ผ้า
4. ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม

5. ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีใช้อาหารและยา

7.1.2.1.3 การสังเคราะห์สรุป เลือกพัฒนาต้นแบบด้วยเทคนิคการตัดสินใจด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น AHP (Analytic Hierarchy Process)

7.1.2.2 กระบวนการออกแบบมี 3 ขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กันดังนี้

7.1.2.2.1 การใช้ระบบคัดกรอง (8วิถีไทย) กับมรดกทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ในการสร้างแรงบันดาลใจและแนวคิดในการออกแบบ

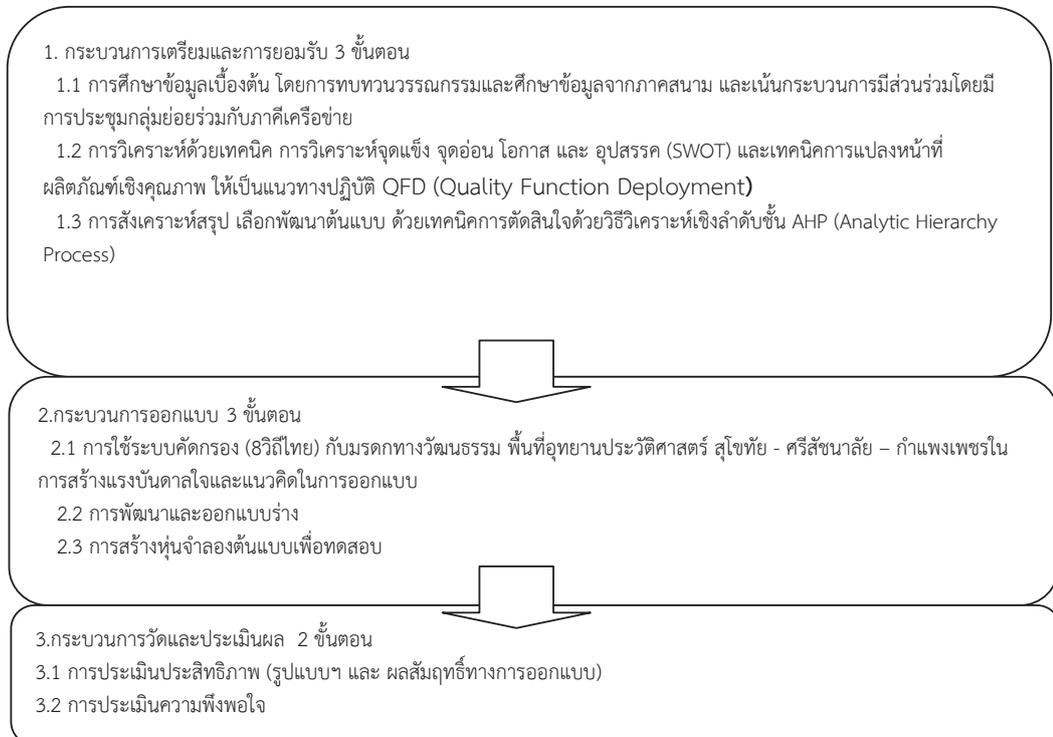
7.1.2.2.2 การพัฒนาและออกแบบร่าง

7.1.2.2.3 การสร้างต้นแบบจำลองเพื่อทดสอบ

7.1.2.3 กระบวนการวัดและประเมินผล 2 ขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กันดังนี้

7.1.2.3.1 การประเมินประสิทธิภาพ (รูปแบบฯ และผลสัมฤทธิ์ทางการออกแบบ)

7.1.2.3.2 การประเมินความพึงพอใจ โดยลักษณะของรูปแบบและโครงสร้างความสัมพันธ์ของรูปแบบ ดังปรากฏในรูปที่ 3

รูปที่ 3 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทฤษฎีวิวัฒกรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

จากการสรุป เลือกพัฒนาด้านแบบ ด้วยเทคนิควิธีวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น AHP (Analytic hierarchy process)

ตารางที่ 1 แสดงการสรุปแนวทางเลือกพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบด้วย AHP

เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลิตภัณฑ์อาหาร	ผลิตภัณฑ์ของใช้ของตกแต่ง	ผลิตภัณฑ์ผ้า	ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม	ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีใช้อาหารและยา	ลำดับความสำคัญ
ผลิตภัณฑ์อาหาร	1	1/5	1/3	1/4	1/3	2.4
ผลิตภัณฑ์ของใช้ของตกแต่ง	5	1	1	5	4	16
ผลิตภัณฑ์ผ้า	3	1	1	3	1	10
ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม	4	1/5	1/3	1	1/2	6
ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีใช้อาหารและยา	3	1/4	1	2	1	7.25

ได้แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จากกลุ่มผลิตภัณฑ์ของใช้ของตกแต่งที่เหมาะสมและสำรวจข้อมูลเพื่อสรุปเป็นตัวผลิตภัณฑ์สำหรับพัฒนาด้านแบบได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการสำรวจและการตอบแบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ของใช้ของตกแต่ง

ความต้องการของผู้บริโภคในตัวผลิตภัณฑ์	จำนวน (100 คน)	ร้อยละ (100%)	ระดับ
1.ประเภทผลิตภัณฑ์ของใช้ของตกแต่ง			
1.1 อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เช่น flash drive	22	22	1*
1.2 เฟอร์นิเจอร์ เช่น ชุดรับแขก	21	21	2*
1.3 อุปกรณ์ประดับตกแต่ง เช่น โคมไฟ เชิงเทียน	14	14	3
1.4 อุปกรณ์ใช้ในครัว เช่น ถ้วยชาม หม้อ	12	12	4
1.5 อุปกรณ์ใช้ในห้องน้ำ เช่น ก้อนน้ำ ผักบัว	11	11	5
1.6 อุปกรณ์ใช้ในห้องนอน เช่น ก่องเก็บเสื้อผ้า	10	10	6
1.7 อุปกรณ์ใช้ในสวน เช่น บัวรดน้ำ	10	10	6

สรุปผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาพัฒนาเป็นแนวทางในการออกแบบคือเลือกจากผลสำรวจความต้องการของผู้บริโภคสูงสุด 2 อันดับคือ 1. อุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับเก็บข้อมูลโดยใช้หน่วยความจำแบบแฟลชไดรฟ์ (Flash drive) และ 2. เฟอร์นิเจอร์ในห้องรับแขกและทำการออกแบบโดยนำแนวคิดจากระบบคัดกรอง อวิลิไทย) กับมรดกทางวัฒนธรรม พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชรใน

การสร้างแรงบันดาลใจและแนวคิดในการออกแบบ ซึ่งสิ่งที่ถูกสะท้อนในงานออกแบบมากที่สุดคือลวดลายทางศิลปะที่อยู่ในเครื่องปั้นดินเผา งานสถาปัตยกรรม และประเพณีท้องถิ่น เมื่อสรุปแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แล้วจึงนำมาปรับปรุงพัฒนาด้านแบบ ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลิตภัณฑ์ต้นแบบ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

รูปแบบ	รายละเอียด
	แนวคิดจากลวดลายปลาตู้ ในผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาและรูปร่างของสถาปัตยกรรมในอุทยานประวัติศาสตร์
	แนวคิดจากลวดลายปลาตู้ ในผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาและรูปร่างของสถาปัตยกรรมในอุทยานประวัติศาสตร์
	แนวคิดจากลวดลายดอกบัว และรูปร่างของดอกบัวในประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ
	แนวคิดจากลวดลายลายสีโทและรูปร่างของศิลาจารึก
	แนวคิดจากลวดลายจากปูนปั้นและรูปร่างของสถาปัตยกรรมในอุทยานประวัติศาสตร์

ตารางที่ 4 แสดงผลิตภัณฑ์ต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ในห้องรับแขก

รูปแบบ	รายละเอียด
	แนวคิดจากกระถางประทีปในประเพณีลอยกระทง จ.สุโขทัย จ.กำแพงเพชร
	แนวคิดจากกระถางประทีปในประเพณีลอยกระทง จ.สุโขทัย จ.กำแพงเพชร

แนวคิดจากกระถางประทีปใน
ประเพณีลอยกระทง
จ.สุโขทัย จ.กำแพงเพชร

7.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจ

ผู้ประกอบการและผู้บริโภคที่ประเมินผลิตภัณฑ์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายด้านของผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ที่ใช้งานผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (n=55)

จำนวน	ค่าเฉลี่ยความ พึงพอใจ ($\bar{x}$)	ค่าแสดงส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
1.ด้านเป็นสินค้าที่เป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น	3.69	0.23
2.ด้านการดึงดูดใจจาก การออกแบบ	3.83	0.15
3.ด้านขนาด รูปร่างและ น้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรค ต่อการนำพาหรือขนส่ง	3.96	0.42
4.ด้านราคา	3.54	0.05
ค่าเฉลี่ยรวม	3.75	0.21

จากตารางค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมของผู้ประกอบการและผู้บริโภคที่ประเมินผลิตภัณฑ์เท่ากับ ($\bar{x} = 3.75$) อยู่ในเกณฑ์ดี

8. อภิปรายผล

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้มรดกทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เข้ามามีส่วนในการพัฒนาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในงานวิจัยหลายโครงการ เช่น ผลของการใช้เปลือกหอยและผงเหล็กที่มีต่อการพัฒนาแบบเครื่องปั้นดินเผาบ้านทุ่งหลวง จ.สุโขทัย [7] และการศึกษาเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมล้านนาเพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบงานเครื่องเรือน [8] นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงประเด็นความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมได้กับงานวิจัยของอรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมในแบบจำลองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญว่าทุนทางวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรคงาน [9] รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากทุนวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรม [10] ซึ่งได้รวบรวมและวิเคราะห์มรดก

ทางวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิต เพื่อเป็นกรอบในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และข้อค้นพบในการวิจัยที่ได้คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ซึ่งมีรูปแบบเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยรูปแบบที่ได้นั้นได้รับการประเมินความพึงพอใจในเกณฑ์ดี นอกจากนั้นวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากแนวคิดดังกล่าวมีความเป็นระบบ สามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้ได้ง่าย อันจะทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้ต่อไป

9. ข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม ในพื้นที่อื่นๆ ที่ต้องการเพื่อจะเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาที่หลากหลายและตรงกับความต้องการของผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างแท้จริง
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม สำหรับชุมชนในระดับต่าง ๆ กัน เช่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด โดยพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างพื้นที่ ซึ่งจะเป็ปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่สนับสนุนทุนวิจัย รวมถึงผู้ประกอบการ ประชาชน ภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. 2552. รายงานการศึกษาเบื้องต้น เศรษฐกิจสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: พี.ซี.เพรส (บุญชิน).
- [2] วรากรณ์ สามโกเศศ. 2553. เอกสารประกอบการบรรยายเศรษฐกิจสร้างสรรค์จังหวัดจันทบุรี, 7 พฤษภาคม 2553, จัดพิมพ์โดยสำนักงานคลังจังหวัดจันทบุรี

- [3] Bourdieu, Pierre. 1986. 'The Forms of Capital' in John Richardson (ed.) **Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education**. New York: Greenwood Press.
- [4] Csikszentmihalyi, Mihaly. 1999. Implications of a Systems Perspective for the Study of Creativity in Robert Sternberg (ed) **Handbook of Creativity**. Cambridge: Cambridge University Press.
- [5] Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.-G. 2009. **Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses**. Behavior Research Methods, 41, 1149-1160.
- [6] นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2555. **การกำหนดขนาดตัวอย่างในการทดสอบสมมติฐานวิจัย**. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง "วิธีการที่ถูกต้องและทันสมัยในการกำหนดขนาดตัวอย่าง" ในโครงการ Research Zone จัดโดย ศูนย์การเรียนรู้ทางการวิจัย ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ทางการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) วันที่ 26 มกราคม 2555 เวลา 9.00-12.00 น.
Nongluk viratchai. 2555. **The sample sizes in the research hypothesis**. Documentation The lecture entitled "How accurate and up to date to determine the sample size, " a project organized by the Research Zone Learning Center at the Research Center for Learning Research . Commission National Research (college) On January 26, 2555. Time 9:00 to 12:00 pm.
- [7] วราภรณ์ มั่นทุ่ง และคณะ. 2558. ผลของการใช้เปลือกหอยและผงเหล็กที่มีต่อการพัฒนารูปแบบเครื่องปั้นดินเผาบ้านทุ่งหลวง จ.สุโขทัย. **วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 6(1), น. 77-89.
Varaporn Muntung , et al. 2558. Effects of Using the shell and iron powder on development patterns Ban Thung Luang, Sukhothai. **Art and Architecture Journal**, Faculty of Arts. Naresuan University, 6 (1), p. 77-89.
- [8] ธัญญาภักดิ์ ธิเดช และคณะ. 2555. ศึกษาเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมล้านนาเพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบงานเครื่องเรือน. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**, 11(1), น. 208-219.
Thanyapak Thidet, et al. 2555. A Study of Lanna Art Identity for Applied in Furniture Design. **Journal of Industrial Education**, 11(1), p. 208-219.
- [9] อรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ. 2554. **ทุนทางวัฒนธรรมในแบบจำลองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ**. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49, 1 กุมภาพันธ์ 2554, กรุงเทพมหานคร.
Arunee Punyasavatsut. 2554. **Cultural Capital in an Endogenous Growth Model**. The 49th Kasetsart University Annual Conference.
- [10] ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม. 2556. **9 มรดกทางวัฒนธรรม และ 8 วิถีชีวิตไทย**. กระทรวงวัฒนธรรมออนไลน์. ค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2557 จาก <http://www.thaiculture.in.th/index>